

تاثیر ایجاد تنوع در روش های فروش بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار

صلاح الدین درخشان^۱، شهلا غلامی روچی^۲، جلال عبدی^۳، پیمان برزگ^۴، محمد تقی پور^۵

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت کارآفرینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری.

^۲ کارشناس ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور، تهران غرب.

^۳ دانشجوی دکتری مدیریت کارآفرینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری.

^۴ کارشناس ارشد مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل.

^۵ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، تهران، ایران.

نام نویسنده مسئول:

محمد تقی پور

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر افزایش صادرات بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر کارکنان بخش فروش ۸ شرکت پتروشیمی منطقه آزاد چابهار به تعداد ۲۰۰ نفر می باشند که نمونه آماری تعداد ۱۲۷ نفر با استفاده از جدول مورگان و به روش تصادفی هدفمند انتخاب شدند، ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته بر پایه طیف لیکرت بوده که برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی صوری و محتوایی و برای پایایی از آلفای کرونباخ استفاده شد، که برابر ۰/۹۲ محاسبه و برای آزمون فرضیه های پژوهش از آزمون تی تک نمونه ای استفاده گردید. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که ایجاد تنوع در روش های فروش بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار تاثیر مثبت و معناداری دارد ($P < 0.05$).

واژگان کلیدی: ایجاد تنوع، روش های فروش، رشد اقتصادی، منطقه آزاد، چابهار.

مقدمه

اگر چه ایران با دارا بودن ده درصد ذخائر نفتی جهان و بزرگترین میداین گازی، یکی از مهم ترین کشورهای دارای منابع خدادادی هیدروکربوری به شمار می آید، اما توجه به رهایی از خام فروشی و تلاش برای متنوع کردن اقتصاد ملی، مدیران و سیاست گذاران را به سوی توسعه صنایع پتروشیمی سوق داده است. صنعت پتروشیمی که تأسیس آن در ایران به دهه ی ۱۳۳۰ باز می گردد، به مرور به عنوان بخشی پیشرو در اقتصاد ملی معرفی شد و در عمل توانست حجم عظیمی از سرمایه های ملی را به سوی خود جذب کند. صنعت پتروشیمی در نگاه دولت مردان و برنامه ریزان کشور، همواره به عنوان صنعتی توسعه آور برای کشور و مناطق میزبان آن تلقی شده است. این نگرش موجب رقابت میان مناطق مختلف کشور برای جذب صنعت پتروشیمی به سوی خود را ایجاد است.

هدف تحقیق

بررسی تاثیر ایجاد تنوع در روش های فروش بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار

فرضیه تحقیق

ایجاد تنوع در روش های فروش بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار تاثیر معناداری دارد.

روش تحقیق

تحقیق مذکور از لحاظ هدف یک تحقیق کاربردی است و از لحاظ روش اجرا توصیفی-پیمایشی است.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق، کارکنان بخش فروش ۸ شرکت پتروشیمی منطقه آزاد چابهار در نظر گرفته شده که تعداد کل آنها برابر با ۲۰۰ نفر می باشد.

حجم نمونه و روش نمونه گیری

برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شد، که تعداد ۱۲۷ به عنوان نمونه آماری به روش تصادفی هدفمند انتخاب شدند.

پیشینه تحقیق**جدول (۱) خلاصه پیشینه تحقیقات داخلی و خارجی**

ردیف	نام محقق یا گروه تحقیقاتی	سال تحقیق	عنوان تحقیق	نتیجه تحقیق (یافته های تحقیق)
۱.	فیروزآبادی و همکاران	۱۳۹۶	تحلیل آثار اجتماعی اقتصادی صنعت پتروشیمی قائد بصیر بر نواحی روستایی (مورد مطالعه: روستاهای امامزاده ابراهیم و سعیدآباد از توابع شهرستان گلپایگان)	نشان دادند که رود صنعت در نواحی روستایی مذکور به پیدایش پیامدهایی منجر شده است که از جمله آنها می توان به این موارد اشاره کرد: به خطر افتادن سلامت انسان در اثر افزایش آلودگی زیست محیطی، پیدایش فرصت های اندک برای روستاییان، کاهش فرصت اشتغال برای زنان روستایی، اشتغال نیروی کار غیربومی در پتروشیمی، اسکان افراد غیربومی در روستا، تشدید نگرش منفی روستاییان به صنعت پتروشیمی، تغییر در برخی جنبه های مادی سبک زندگی روستاییان شاغل در پتروشیمی، کاهش انگیزه روستاییان برای انجام فعالیت در بخش کشاورزی و دامداری، لطمه به بخش کشاورزی، افزایش درآمد روستاییان شاغل در صنعت، رونق برخی کسب و کارهای روستایی و تغییر قیمت زمین.
۲.	محسنی تبریزی و فرامرزی	۱۳۹۱	نقش صنعت نفت در توسعه اجتماعی- اقتصادی شهر گچساران از دیدگاه شهروندان	نشان دادند که در این پژوهش ۶ فرضیه موجود مورد تایید قرار گرفت. در نتیجه می توان چنین ابراز داشت که هر چند صنعت نفت باعث توسعه در این شهر شده است اما این توسعه به صورت متوازن و هماهنگ نبوده است. در واقع ما شاهد توسعه نامتوازن می باشیم.

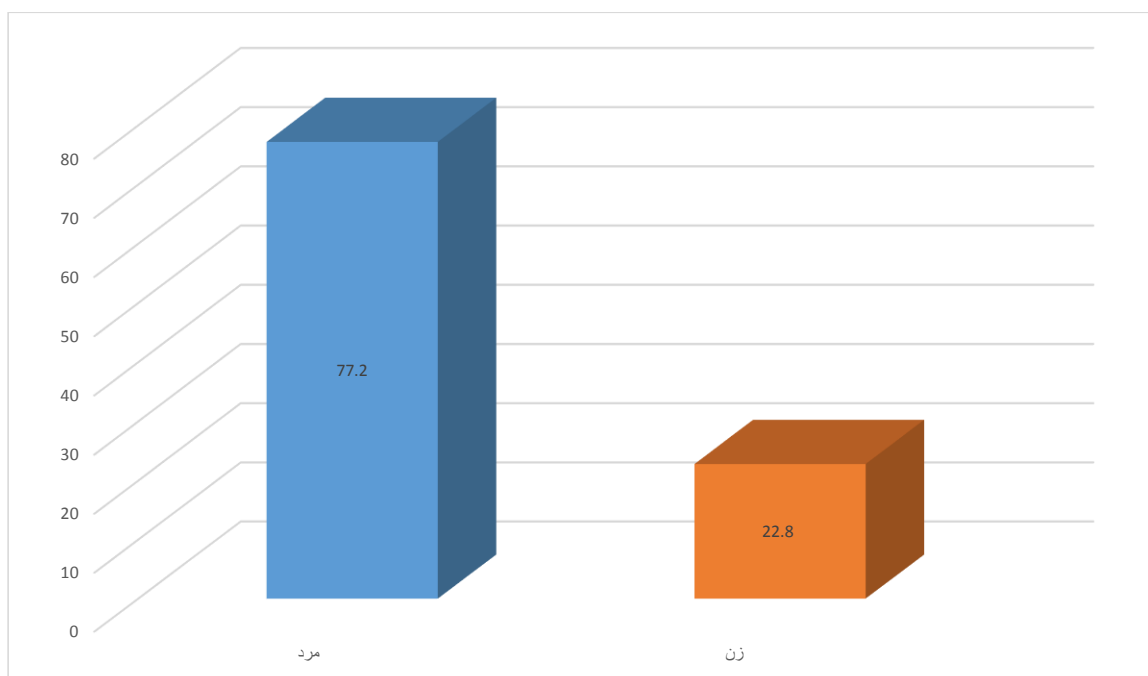
۳.	جمهوری و طاهری فرد	۱۳۹۱	اهداف سند چشم انداز در صنعت پتروشیمی	نشان دادند که بیشتر محصولات بالادستی پتروشیمی با مزاد ظرفیت روبه رو هستند که باعث کاهش قیمت محصولات و به تبع آن کاهش درآمد بخش پتروشیمی کشور خواهد شد.
۴.	مزارعی و همکاران	۱۳۹۰	بررسی تاثیر شرکت نفت بر بافت اجتماعی شهر گچساران در بین کارمندان شرکت نفت و غیر شرکت نفت	نشان دادند که صنعت نفت باعث ایجاد تغییرات اجتماعی و شیوه زندگی مردم و رشد آموزش و میزان تحصیلات شده است.
۵.	فاضلی	۱۳۸۹	تأثیرات اجتماعی توسعه تأسیسات صنعت نفت در مازندران	نشان داد که ایجاد تأسیسات پالایشگاه در مازندران آلودگی گستردهای اعم از آلودگی هوا، خاک، آبهای سطحی و دریا ایجاد خواهد کرد. این آلودگیها مستقیماً از طریق محصول استراتژیک برنج و ماهیان خزر به مردم منتقل خواهد شد. آلودگی هوا نیز به واسطه بارانی بودن اقلیم منطقه و پیدایش باران های اسیدی بخش مهمی از ناحیه خزری را تحت تأثیر قرار خواهد داد. عوارض بهداشتی این وضعیت به یکی از معضلات اجتماعی بزرگ استان مازندران بدل خواهد شد.
۶.	فاضلی	۱۳۸۸	پیامدهای اجتماعی و فرهنگی استقرار تأسیسات نفت و گاز در جزیره خارک	نشان دادند که تورم و افزایش هزینه زندگی در جزیره ناشی از فعالیت های صنعتی و ورود تعداد زیادی نیروی انسانی، بومیانی را که به واسطه از دست رفتن اقتصاد سنتی زیان دیده اند با دشواری های زیادی مواجه کرده است.
۷.	گوگردچیان و طبیبی	۱۳۸۴	چگونگی جذب سرمایه گذاری ها از طریق تدوین یک مدل جذب سرمایه گذاری خارجی در صنعت پتروشیمی	نتایج این مطالعه بیانگر تاثیر گذاری عوامل مهمی مانند سودآوری، اندازه ی اقتصادی صنعت، شدت برونگرایی صنعت و مخارج تحقیق و توسعه بر جلب سرمایه گذاری خارجی در صنعت پتروشیمی است
۸.	قهفرخی و همکاران	۱۳۸۴	بررسی و مطالعه پیاده سازی و به کارگیری مدیریت دانش در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی جهان	نشان دادند استخراج و بومی سازی هوشمندانه راهکارهای مدیریت دانش برای نیازهای صنایع مشابه در ایران لازم است.
۹.	مهدوی و ملکشاهیان	۱۳۸۳	بررسی مزیت نسبی محصولات صادراتی صنعت پتروشیمی ایران	نشان دادند که یکی از عوامل موثر در شناخت توانمندی های صادراتی یک کشور برای اتخاذ سیاست های مناسب در آن راستا، وجود مزیت نسبی در تولید و صادرات کالا است
۱۰.	وانگ	۲۰۱۵	بررسی نقش اقتصادی مناطق ویژه اقتصادی بر اقتصاد چین طی سال های ۱۹۷۸ تا ۲۰۰۷	نشان داد که توسعه این مناطق اقتصادی باعث افزایش سرانه سرمایه گذاری خارجی و بهبود نرخ بهره وری کل به میزان ۰.۶ شده است. به اعتقاد او مناطق ویژه اقتصادی علاوه بر جذب سرما و بهبود بهره وری نقش مؤثری در انتقال فن آوری نیز دارند
۱۱.	راوات و همکاران	۲۰۱۴	بررسی اثرات اقتصادی و اجتماعی منطقه ویژه اقتصادی پلاپالی در ایالت اندراپرادش هند	نشان داد که فعالیت های کشاورزی و دامداری روستاییان طی سال های اخیر کاهش محسوسی یافته است و ایجاد این منطقه اقتصادی توانسته است بخشی از جمعیت بیکار روستایی را در مرحله احداث به خود جذب نماید.

بررسی توصیفی داده های تحقیق
 الف) توصیف اطلاعات جمعیت شناختی تحقیق

جدول (۲) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۱۰۹	۷۷,۲
زن	۱۸	۲۲,۸
کل	۱۲۷	۱۰۰

جدول (۲) نتایج توزیع فراوانی نشان داد که تعداد ۱۰۹ نفر (۷۷/۲ درصد) مرد و ۱۸ نفر (۲۲/۸ درصد) زن تعداد پاسخگویان را تشکیل داده اند؛ که بیشترین فراوانی مربوط به مردان می باشد.

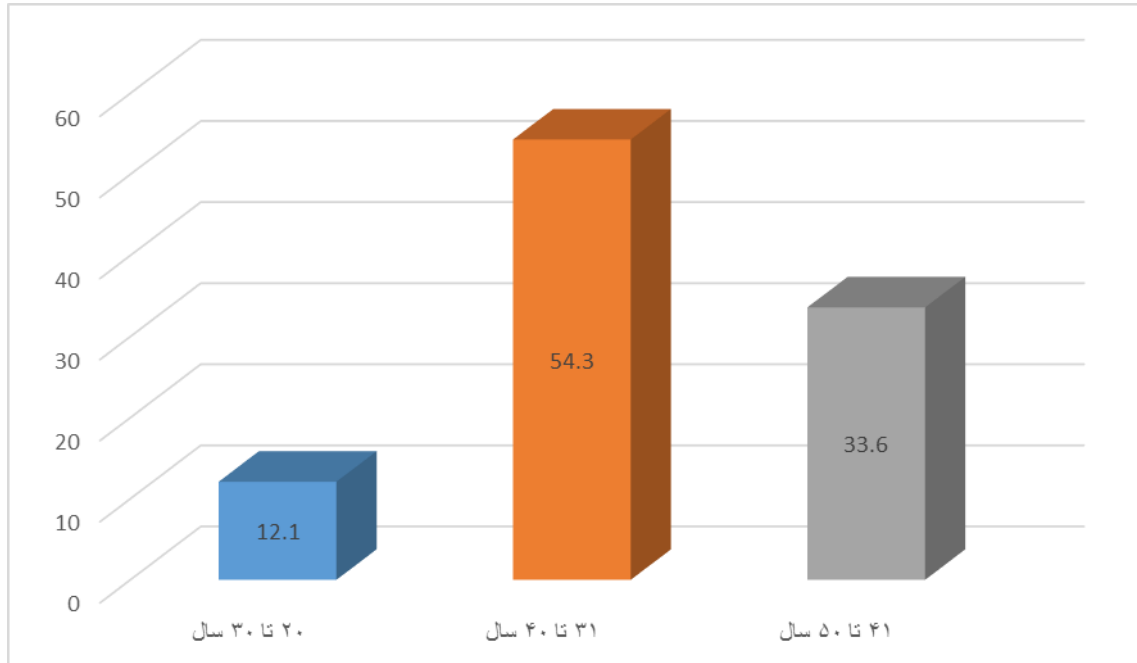

نمودار (۱) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس جنسیت

جدول (۳) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس سن

سن	فراوانی	درصد
۲۰ تا ۳۰ سال	۱۵	۱۲,۱
۳۱ تا ۴۰ سال	۶۹	۵۴,۳
۴۱ تا ۵۰ سال	۴۳	۳۳,۶
کل	۱۲۷	۱۰۰

نتایج جدول (۳) توزیع فراوانی بر حسب سن نشان داد که تعداد ۱۵ نفر (۱۲/۱ درصد) ۲۰ تا ۳۰ سال، تعداد ۶۹ نفر (۵۴/۳ درصد) ۳۱ تا ۴۰ سال و تعداد ۴۳ نفر (۳۳/۶ درصد) ۴۱ تا ۵۰ سال سن داشته اند؛ که بیشترین فراوانی مربوط به توزیع سنی ۳۱ تا ۴۰ سال می باشد.

نمودار (۲) توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس سن

به همین ترتیب می توان میزان تحصیلات و سابقه کار را بررسی نمود.

آمار استنباطی

فرضیه تحقیق: ایجاد تنوع در روش های فروش بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار تاثیر معناداری دارد.

جدول شماره (۴) نتایج آزمون t فرضیه تحقیق

نتیجه آزمون (تایید/رد)	مقدار ثابت مورد آزمون ۳					میانگین	تعداد	متغیرها
	مقدار معناداری P-Value	درجه آزادی	مقدار t	خطای استاندارد میانگین	انحراف معیار			
تایید	۰,۰۰۰	۱۲۶	۱۴,۵۲۶	۰,۰۵۱۱۹	۰,۵۷۶۹۳	۲,۲۵۶۳	۱۲۷	ایجاد موسسات کاریابی

با توجه به جدول (۴)، مقدار میانگین به دست آمده برای فرضیه تحقیق برابر با ۲,۲۵۶۳ انحراف معیار برابر با ۰,۵۷۶۹۳، خطای استاندارد میانگین برابر با ۰,۰۵۱۱۹، آماره t برابر با ۱۴,۵۲۶، درجه آزادی برابر با ۱۲۶ و مقدار احتمال برابر با ۰/۰۰۰ است که کم تر از سطح خطای $\alpha=0/05$ می باشند، لذا فرضیه تأیید می شود. بنابراین ایجاد تنوع در روش های فروش بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار تاثیر معناداری ($P<5\%$) دارد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه تحقیق: ایجاد تنوع در روش های فروش بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار تاثیر معناداری دارد.

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل داده ها، مقدار میانگین به دست آمده برای فرضیه تحقیق برابر با ۲,۲۵۶۳ انحراف معیار برابر با ۰,۵۷۶۹۳، آماره t برابر با ۱۴,۵۲۶ و مقدار احتمال برابر با ۰/۰۰۰ است که کم تر از سطح خطای $\alpha=0/05$ می باشند، لذا فرضیه تأیید می شود. بنابراین ایجاد تنوع در روش های فروش بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار تاثیر معناداری ($P<5\%$) دارد. نتایج این تحقیق با تحقیقات فیروزآبادی و همکاران (۱۳۹۶)؛ مهدوی و ملکشاهیان (۱۳۸۳)؛ همسو می باشد.

پیشنهادات

پیشنهادات برای سایر محققین

- بررسی اثرات اقتصادی و اجتماعی ایجاد منطقه ویژه اقتصادی چابهار
- بررسی تاثیر محصولات پایین دستی در صنایع پتروشیمی چابهار بر سطح ترانزیت منطقه آزاد چابهار
- شناسایی موثر بر جذب سرمایه خارجی در صنعت پتروشیمی چابهار

منابع و مراجع

- [۱] درخشان، صلاح الدین ؛ تقوایی، مریم ؛ عبدی، جلال، ؛ اخوه، بهنوش ؛ تقی پور، محمد(۱۳۹۸) تاثیر افزایش صادرات بر رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار، مجله پژوهش در علوم انسانی و علوم اجتماعی، فروردین.
- [۲] فاضلی، محمد (۱۳۸۸) پیامدهای اجتماعی و فرهنگی استقرار نفت و گاز در جزیره خارگ، شناخت وضع موجود، علت یابی مسائل و راهکارهای حل مشکلات، موسسه مطالعات بین المللی انرژی.
- [۳] فیروزآبادی، سید احمد ؛ فرضی زاده، زهرا ؛ جمشیدی، زهرا (۱۳۹۶) تحلیل آثار اجتماعی اقتصادی صنعت پتروشیمی قائد بصیر بر نواحی روستایی (مورد مطالعه: روستاهای امامزاده ابراهیم و سعیدآباد از توابع شهرستان گلپایگان)، فصلنامه پژوهش های روستایی، دوره ۸، شماره ۲، صفحه ۲۶۴-۲۸۱.
- [۴] قاضی ، ابوالفضل (۱۳۹۳) حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، ج اول، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- [۵] محسنی تبریزی، علی رضا؛ فرامرزی، فرزانه(۱۳۹۱) نقش صنعت نفت در توسعه اجتماعی اقتصادی شهر گچساران از دیدگاه شهروندان، مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال چهارم - شماره ۴ ، صص ۳۵ تا ۴۶.
- [۶] مزارعی، زهرا(۱۳۹۰) مطالعه مقایسه ای بررسی تاثیر شرکت نفت بر بافت اجتماعی شهر گچساران در بین کارمندان شرکت نفت و غیر شرکت نفت، پایان نامه کارشناسی دانشگاه پیام نور گچساران.
- [7] Rawat, V., Bhushan, M., & Surepally, S. (2014) The impact of special economic zones in India: A case study of Polepally SEZ, International Land Coalition.
- [8] Wang, J. (2015) The economic impact of Special Economic Zones: Evidence from Chinese municipalities, Journal of Development Economics Volume 101, Pages 133-147.